

לקוטי שיחות
PROJECT
LIKKUTEI
SICHOS

פענוח הערות ומראי-מקומות

לקוטי שיחות משפטים חלק כא שיחה ב.

פרשתינו כג. כ. הנה אנכי שלח מלאך לפניך לשמרך בגרד ולהביאך אליהם מקום אשר תבנותי:

רש"י ד"ה אשר הכנתי. אשר זמנתי לתת לכם, זהו פשוטו; ומדרשו אל המקום אשר הכנתי כבר מקומי פנגדו, וזה אהד מן המקראות שאומרים שבית המקדש של מעלה מכון פנגד של מטה (תנחומא):

שפתי חכמים. כבר מקומי נכר כנגדו כו'. דאל"כ אשר
הכינותי לך מבעי ליה אבל הכינותי סתם משמע לעצמו:

(4) מקץ מג, טז. וירא יוסף אתם את-בנימין ויאמר
לאשר על-ביתו הבא את-האנשים הביתה וטבכם טבח
והכן פי אתי יאכלו האנשים בצצהר:

(5) נחלת יעקב. דייק להל"ל אל הארץ אשר הכינותי.

(6) מטות לב, א. ומקנה ו רב הנה לבני ראובן ולבני-גד
עצום מאד ויראו את-ארץ יעזר ואת-ארץ גלעד והנה
המקום מקום מקנה:

שם פסוק ד. הארץ אשר הנה להנה לפני ענת ישראל
ארץ מקנה הוא ולעבדיה מקנה:

בהעלותך י, כט. ויאמר משה לחכב בן-רעואל המדיני
חתן משה נסעים ו אנתנו אליהם מקום אשר אמר הנה אתו
אתן לכם לכה אתנו והטבנו לך פי-יהנה דבר-טוב על-
ישראל:

(1) פרשתינו כג. כ. הנה אנכי שלח מלאך לפניך לשמרך
בגרד ולהביאך אליהם מקום אשר תבנותי:

רש"י ד"ה אשר הכנתי. אשר זמנתי לתת לכם, זהו
פשוטו; ומדרשו אל המקום אשר הכנתי כבר מקומי
פנגדו, וזה אהד מן המקראות שאומרים שבית המקדש
של מעלה מכון פנגד של מטה (תנחומא):

(2) רא"ם. ומדרשו אל המקום אשר הכינותי כבר
מקומי כנגדו וזה אחד מן המקראות שאומרים שבית
המקדש של מעלה מכון כנגד של מטה. דאל"כ אל
המקום אשר הכינותי לך מבעי ליה אבל סתם הכינותי
הוא לעצמו כאילו אמר בפירוש אשר הכינותי לי:

דבק טוב. אשר הכינותי. פרש"י ומדרשו וכו. מה
שהוצרך רש"י להביא המדרש ולהוציא המדרש מפשותו
שקשה שקשה לרש"י על פשוטו של מקרא דהוה לי
למימר הכינותי לך לכן פירוש כבר מקומו ניקר וכו' אם
כן הוה כאילו כתיב אשר הכינותי לי.

שלח יד, מ. נִשְׁכְּמוּ בַּבֶּקֶר וְנִעְלוּ אֶל־רֹאש־הַקָּהָר לְאֶמֶר הַנְּבוֹנִים וְעֲלִינוּ אֶל־הַמְּקוֹם אֲשֶׁר־אָמַר יְהוָה בְּיַד חֹטְאֵנוּ:

(7) לקוטי שיחות חלק טז עמוד 81. אויף צו מדגיש זיין אז א פירוש איז אויסגעהאלטן לויטן דרך הפשט (און ניא ע"פ דרש) באנוצט זיך רש"י מיט די ביטויים: (א) "ופשוטו"; (ב) "ופשוטו של מקרא". דער חילוק צווישן זיי איז מובן אין פשטות: דער אויסדרוק "ופשוטו של מקרא" מיינט, אז דער פירוש איז לויטן פשט פון דעם "מקרא" - פון דעם כלליות דיקן תוכן הכתוב; דאקעגן דער לשון "ופשוטו" (אן דעם סיום "של מקרא") מיינט, אז דאס איז דער פירוש הפשוט (בלויז) פון דעם ווארט (אדער ענין) אויף וועלכן רש"י שטעלט זיך (הגם עס קען זיין אז ס'איז ניט מתאים צו פשטות פון כלליותדיקן אינהאלט).

(9) ויצא כח, יז. וַיִּירָא וַיֹּאמֶר מֶה־נִּזְרָא הַמְּקוֹם הַזֶּה אֲנִי יָדָע בְּיַד אֱמֹנֵי אֱלֹהִים וְזֶה שְׁעַר הַשָּׁמַיִם:

רש"י ד"ה וזה שער השמים. מקום תפלה לעלות תפלתם השמימה. ומדרשו, שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁל מַעְלָה מִכֵּן פְּגַד בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁל מִטָּה:

בשלח טז, יז. תְּבַאֲמוּ וְתִטְעַמּוּ בְּקֶרַח וְנַחֲלֵתוּ מִכֹּחַ לְשִׁבְתְּכֶם פְּעֻלַּת יְהוָה מִקְדָּשׁ אֲדֹנָי כּוֹנֵנוּ יְדִיד:

רש"י ד"ה מכון לשבתך. מקדש של מטה מִכֵּן פְּגַד כֶּסֶף שֶׁל מַעְלָה אֲשֶׁר פְּעֻלַּת (מכילתא):

(10) תנחומא פרשתינו יח. לְשִׁמְרָךְ בְּדַרְךְךָ וְלִהְבִיאָךְ אֶל הַמְּקוֹם אֲשֶׁר הִכְנַנְתִּי, זֶה אֶחָד מִן הַמִּקְרָאוֹת הַמְּחַנְרֹת שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁלְמִטָּן מִכֵּן פְּגַד בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁלְמַעְלָן.

(12) של"ה פרשת תצוה שכח עמוד א. והנה אלו ואלו דברי אלהים חיים וכולם לדבר אחד נתכוונו. ומתחלה אקדים הקדמה אחת והיא זאת. ידוע דביקות הקב"ה בנו ואנחנו בו, ואנחנו גורמים הדביקות הגדול שיהי' לו עמנו מכח התעוררות מלמטה, אז מתעורר השפע הרבה מלמעלה. ומזה מתורץ מה שכתב רש"י בפרשת משפטים (שמות כג, כ) בפסוק ולהביאך אל המקום אשר הכינותי, וזה לשונו, כבר מקומו ניכר כנגדו, וזה אחד מן המקומות שאומרים שבית המקדש שלמעלה מכוון נגד בית המקדש שלמטה. וקשה, מי נתלה במי, הלא הקטן נתלה בגדול, והוה ליה למימר בית המקדש שלמטה מוכן נגד שלמעלה. עוד קשה רישא לסיפא, שאמר כבר מקומו ניכר, נמצא המקדש שלמעלה קודם. ואח"כ אמר מכוון

נגד שלמטה, משמע כאלו היה שלמטה קודם ח"ו: **אלא** הענין הוא שמקדש שלמעלה כבר הוא קדמון, והש"י צוה לעשות מקדש שלמטה בסודותיו למקדש שלמעלה, שמכח עבודת המקדש שלמטה מוכן לקבל ההשפעה מהמקדש שלמעלה, וזו ההשפעה אינה יורדת מלמעלה עד שתעלה מלמטה התעוררות מהכנה שלמטה, ולענין ירידת השפעה זה מכוון של מעלה נגד של מטה, כי צריך לעלות מתחילה התעוררות מלמטה, דהיינו כשלמטה כסא והכנה שתשרה עליו ההשפעה מהמקדש שלמעלה: **ועל** זה רמזו רז"ל (ערוכין סג, א) אע"פ שהאש יורד מלמעלה, צריך להביא מן ההדיוט. כי בהבאת אש מלמטה מעורר האש הרוחני למעלה. כך היו כל העניינים שבמקדש, חוץ מהמנורה והשלחן. כי המנורה בשבעה נרותיה מורה על קיום העולם שנברא בז' ימי בראשית, בסוד אור שבעת הימים. והשלחן הוא מורה על כי הוא יתברך נותן לחם לכל בשר כי לעולם חסדו (תהלים קלו, כה), ואין זה פוסק תמיד. ועל כן בא הרמז בהפיכת שלחן לצפון, ומנורה לדרום, להראות שאין הקב"ה צריך לא לאורה, ולא לאכילה. כלומר אין צריך להיות הכנה למטה כדי שיושפע מלמעלה שפע לקיום העולם שהוא אור שבעת הימים, שהרי אף בחורבן בית המקדש הקב"ה מקיים העולם, וגם לענין מזונות תמיד לא חסר לנו מזון, ונותן לחם לכל בשר כי לעולם חסדו. זהו שאמר לא לאורה ולא לאכילה אני צריך הכנה מלמטה, כי אלו השני דברים הם קיום העולם וקיום האדם, ומה שנצטוו על המנורה וכן השלחן הוא רמז לעדות שהשכינה שורה בישראל, כלומר שזה יהיה סימן להעלות נר תמיד שתמיד השכינה לא תזוז מישראל ואפילו בגלותם, כמו שנאמר (ויקרא טז, יז) אני ה' השוכן אתם בתוך טומאתם (עי' יומא נו, ב):

(14) שו"ע הרב או"ח סתצ"ה סוסט"ו. והכנה גמורה זו שיש בה מעשה אסור לעשות ביו"ט ראשון כדי לאכול מהפירות ביו"ט שני של גליות אף על פי שאם עבר ועשאה הועילו מעשיו ומותר לאכול מהפירות ביו"ט שני שהרי לא הנהיגו חכמים את בני הגולה לעשות יו"ט שני אלא מחמת הספק שמא יום ראשון היה חול ונמצא שפירות הללו הוכנו מחול ליו"ט מכל מקום לכתחלה אי אפשר לעשות בהם הכנה גמורה ביו"ט ראשון שהרי אי אפשר לרשום פירות המוקצין שהם אסורים בטלטול ביו"ט ואפילו ליגע בהן אסור אלא אם כן נוגע בהן לצורך דבר המותר כמו שנתבאר בסי' ש"ח אבל כל מוקצה שאין צריך מעשה בהכנתו כגון בהמה העומדת לחלבה ופירות העומדין לסחורה (שנתבאר בסי' ש"י)

להאוסרין מוקצה ביו"ט מותר להכין אותם ביום ראשון של שני ימים טובים של גליות כדי לאכול מהם למחר ביו"ט שני. ולא אסרו לעשות שום הכנה מיו"ט לחבירו (כמו שיתבאר בסי' תקי"ג) אלא בדבר שמתקנו ומקרבו להנאת האדם ע"י הכנה זו כגון להכניס יין מן המרתף לבית ביו"ט ראשון כדי לקדש עליו בליל יו"ט שני שאם יום שני הוא חול נמצא מכין ביו"ט הנאת החול אבל הכנת המוקצה מותרת ביו"ט ראשון בממה נפשך אם יום שני הוא קדש והמוקצה אסור בו הרי יום ראשון הוא חול ומכין מחול ליו"ט ואם יום ראשון הוא קדש הרי יום שני הוא חול ומוקצה מותר בו ואין צריך להכין כלל ונמצא שהכנה זו שמכין ביו"ט אינה מתקנת כלום ואינה נקראת הכנה כיון שאינה מכשרת ואינה מקרבת שום דבר להנאת האדם הא למה זה דומה לנוטל מין מאכל של היתר בידו בשבת או ביו"ט ואומר מאכל זה אני אוכל למחר שאין בכאן איסור הכנה משבת ויו"ט לחול:

15 פרשתינו כג, כג. כִּי־יִלְךָ מִלְאכֶיךָ לְפָנֶיךָ וְהִבִּיאֶךָ אֶל־הָאֲמִרִי וְהַחֲתִי וְהַפְּרִזִי וְהַקְּנַעֲנִי הַחֲנִי וְהַיְבוּסִי וְהַקְּסָדְתִּי: **שם פסוק כח.** וְשָׁלַחְתִּי אֶת־הַצִּרְעָה לְפָנֶיךָ וְגִרְשָׁה אֶת־הַחֲנִי אֶת־הַקְּנַעֲנִי וְאֶת־הַחֲתִי מִלְּפָנֶיךָ:

16 לך לך טו, ית. בַּיּוֹם הַהוּא כָּרַת יְהוָה אֶת־אֲבָרָם בְּרִית לֹאֲמֹר לִזְרַעְךָ נִתְּתִי אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת מִנְּתָר מִצְּרִים עַד־הַנְּתָר הַגָּדֹל נְהַר־פָּרָת:

רש"י ד"ה לזרעך נתתי. אֲמִירְתוֹ שֶׁל הַקָּב"ה כָּאֵלוֹ הַיָּא עֲשׂוּיָה:

לקוטי שיחות חלק טו עמוד 204. משא"כ לויט רש"י האט אמירת הקב"ה ניט אויפגעטאן די מעשה"ה הנתינה בפועל ממש, אז א"י זאל פון דעמאלט אן באלאנגען צו אידן; ס'איז נאָר אַז (אמירתו של הקב"ה) כאילו היא עשויו", אָבער אויך מצד דעם איז מתאים (אפילו בפשוטו של מקרא) צו זאגן דעם לשון לזרעך נתתי".

17 מקץ מג, טז. וַיֵּרָא יוֹסֵף אֶת־בְּנֵי־מִיֶּיךָ וַיֹּאמֶר לְאֲשֶׁר עִלִּיבִיתוֹ הִבֵּא אֶת־הָאֲנָשִׁים הַבְּיָתָה וְטָבְחָם טֶבַח וְהָלוּ כִּי אֲתִי יֵאָכְלוּ הָאֲנָשִׁים בְּצִדְקָתָם:

ת"א. וְחָזָא יוֹסֵף עֲמָהוֹן יְתַבְּנִימִין וְאָמַר לְדִי מִמְּנָא עַל בֵּיתִיהָ אֲעִיל יְתַגְּבֵרָא לְבֵיתָא וְנָכוּס נְכֻסְתָּא וְאֲתִקִּין אַרְי עֲמִי יֵיכְלוֹן גְּבֵרָא בְּשִׁירוּתָא:

בשלה טז, ה. וְהָיָה בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וְהִכִּינוּ אֶת אֲשֶׁר־יִבְיֵאוּ וְהָיָה מִשְׁנֵה עַל אֲשֶׁר־יִלְקֹטוּ יוֹם וָיוֹם:

ת"א. וַיְהִי בַּיּוֹמָא שְׁתִּיתָאָה וַיִּתְקַנּוּ יְתַדְּנִיתוֹן וַיְהִי עַל סַד תְּרִין עַל דְּיִלְקֹטוּן יוֹם יוֹם:

18 פרשתינו כא, יג. וְאֲשֶׁר לֹא צָדָה וְהָאֱלֹהִים אֵנָּה לִיְדוֹ וְשִׁמְתִי לָהּ מְלוֹם אֲשֶׁר יָנוּס שְׁמָה:

והאלהים אנה לידו. זְמַן לְיְדוֹ, לְשׁוֹן "לֹא תֵאָנֶה אֲלֶיךָ רָעָה" (תהילים צ"א), "לֹא תֵאָנֶה לְצַדִּיק כָּל אֲוֶן" (משלי י"ב), "מִתְאָנֶה הוּא לִי" (מלכים ב' ה') – מְזַדְּמֵן לְמִצָּא לִי עֲלָה:

יתרו יט, י. וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵךְ אֶל־הָעָם וְקַדְשָׁתָם הַיּוֹם וּמָחָר וּכְבָּסוּ שְׂמֹלֹתָם:

ת"א. וְאָמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אֵזִיל לְנֹת עֲמָא וְתַזְמַנְנוּן יוֹמָא דִּין וּמָחָר וַיִּסְרְרוּן לְבוּשֵׁיהוֹן:

וקדשתם היום ומחר פירש רש"י וזמנתם. וכן דעת אונקלוס (תרגום אונקלוס על שמות י"ט:י). וכמהו אני צויתי למקודשי (ישעיה יג ג), וכן התקדשו למחר (במדבר יא יח). ור"א אמר (אבן עזרא על שמות י"ט:י) שירחצו במים.

מקץ מג, כה. וַיְכִינּוּ אֶת־הַמִּנְחָה עַד־בֹּא יוֹסֵף בְּצִדְקָתָם כִּי שָׁמְעוּ כִּי־שָׁם יֵאָכְלוּ לֶחֶם:

ת"א. וְאֲתִקִּינוּ יְתַתְּקַרְבָּתָא עַד דְּעַל יוֹסֵף בְּשִׁירוּתָא אַרְי שְׁמַעו אַרְי תַּמָּן יֵיכְלוֹן לְחֵמָא:

שו"ע סימן שי ס"ה. גרוגרות וצמוקין דחזו ולא חזו דאיכ' אינשי דאכלי ליה ואיכא דלא אכלו ליה אי אזמניה נפק ליה מתורת מוקצה ואי לא לא אבל אם אינם ראויים והזמינם הזמנה לאו מילתא היא:

שו"ע הרב שם ס"ט. גרוגרות וצמוקים שיבשו קצת בענין שהם ראויים ואינן ראויין שיש אנשים שאוכלין אותן ויש שאינן אוכלין אם הזמינם לאכילה מבעוד יום מותר לאכול מהן בשבת שכיון שגילה דעתו שהן ראויין לו יצאו מתורת מוקצה ואם לאו אסור שכיון שלא גילה דעתו הרי הן עומדין בהקצאתן שהיו מוקצין מתחלה כשלא היו ראויין לשום אדם אבל אם הזמין לאכילה גרוגרות וצמוקים שאינן ראויין כלל אין הזמנתו מועלת כלום שהרי זה כמזמין את האבן לאכילה:

שו"ע הרב סתצ"ה ס"ד. כל מוקצה שהקצאתו אינה אלא מחמת מחשבתו של האדם שהסיח דעתו מלאכול

ומלהשתמש בו כגון בהמה העומדת לחלבה שהקצאתה ביום טוב אינה אלא מחמת שאין דעתו עליה לאכילה (ועיין בסי' תק"ה יתבאר לך דיש נפקותא מהלכה זו אפילו לדידן דמקילינן במוקצה אפילו ביום טוב) לפיכך אם חישוב עליה מערב יום טוב לאכילה אע"פ שלא הוציא בשפתיו הרי היא מוכנת לאכילה על ידי מחשבה זו ומותר לשחטה ביו"ט אף להאוסרין מוקצה ביו"ט לפי שמחשבה זו מוציאה מיד מחשבה הראשונה וכן כל כיוצא בזה. אבל כל מוקצה שהקצאתו באה לו ע"י מעשה בני אדם כגון תאנים וענבים שהעלן לגג ליבשן שיעשו גרוגרות וצמוקים אם הם בענין שמועלת להם הכנה מבעוד יום כגון שכבר הן ראויים לאכילה למקצת בני אדם שדעתם יפה אלא שלמקצת בני אדם אינן ראויים לאכילה ולכך צריך להזמין מבעוד יום כמו שנתבאר בסי' ש"י וכן שאר מיני פירות שהעלן לגג ליבשן וצריך להזמין מבעוד יום להאוסרים מוקצה ביו"ט הזמנה והכנה זו אינה במחשבה בלבד שיחשוב עליהם לאכילה אלא צריך לעשות בהם הכנה גמורה ע"י מעשה (דהיינו שישער בדעתו מערב יו"ט כמה יצטרך ליטול מהם ביו"ט) ומיחד לו מקום אחד בתוך הפירות שמאותו מקום בלבד יטול פירות ביו"ט וירשום (פירוש שיעשה סימן) אותו המקום בתחלתו ובסופו ויאמר מכאן ועד כאן אני אוכל ביו"ט אבל אם אינו רושם מערב יו"ט אף על פי שאמר מכאן אני אוכל למחר אין אמירה זו מוציאה אותם מידי הקצאתן שהיתה על ידי מעשה דהיינו שהעלן בידי ליבשן וע"י העלאתו זה הוקצו מאכילה:

19) באר יצחק. ההכנה ע"פ רוב הוא ההכנה במעשה והוא לעשות את הדבר מוכשר לקבל הענין אשר הוכן אליו ולפעמים ההכנה בדבור לבד.. והנה ע"פ פשוטו ההכנה האמורה כאן הוא ההכנה בדבור וע"פ הדרש הוא ההכנה במעשה.

20) פרש"י בראשית א, א. בראשית. אמר רבי יצחק לא ה"ה צריך להתחיל את התורה אלא מהח"ש הנה לך, שיהיה מצוה ראשונה שצטוו בה ישראל, ומה טעם פתח בבראשית? משום פח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים (תהילים קי"א), שאם יאמרו אמות העולם לישראל לקטים אתם, שפכשתם ארצות שבעה גוים, הם אומרים להם פל הארץ של הקב"ה היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו, ברצונו נתנה להם, וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו:

לקוטי שיחות חלק ה עמוד 10. און בכדי צו באווארענען די טענה איז רש"י מוסיף הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו", אז דער אויבערשטער, באַלד ווי ער האָט באַשאַפן ארץ ישראל בראה ונתנה" - האָט ער איר דאָן אָפגעגעבן (במחשבה) לאשר ישר בעיניו", ד. ה. צו אידן, הייסט עס, אז דער זכות" וואָס די אוה"ע האָבן פריער געהאט איבער א"י, איז ניט מצד דעם עצם מהות פון א"י, נאָר) בלויז ווייל (דערנאָך) ברצונו נתנה להם" און דאָס וואָס ער האָט זיי געגעבן, האָט ער דערנאָך רעכט" אָפצונעמען פון זיי - נטלה מהם ונתנה לנו".

28) סנהדרין מז עמוד ב. איתמר האורג בגד למת אביי אמר אסור ורבא אמר מותר אביי אמר אסור הזמנה מילתא היא ורבא אמר מותר הזמנה לאו מילתא היא מאי טעמא דאביי גמר (במדבר כ, א) שם (דברים כא, ד) שם מעגלה ערופה מה עגלה ערופה בהזמנה מיתסרא האי נמי בהזמנה מיתסרא ורבא גמר (דברים יב, ב) שם שם מעבודת כוכבים מה עבודת כוכבים בהזמנה לא מיתסרא אף הכא נמי בהזמנה לא מיתסרא

29) חידושי הר"ן שם. אביי אמר אסור הזמנה מילתא היא. פי' הרמב"ן ז"ל דאביי סב"ל דהזמנה גרידתא בלא מעשה כלל נמי מילתא היא.. לפיכך פי' דאביי דאמר דהזמנה מילתא היא לא אמר אלא בהזמנה שיש בה מעשה דומיא דאורג בגד למת הא הזמנה בדבור אפי' אביי מודה דאינה כלום ולשון הזמנה הכי מוכח שהזמינו במעשה או במקח. וראה עוד שם בארוכה.

תוס' ד"ה נתנו שם מה עמוד א. ומההיא דהיו אביו ואמו מזרקין בו כלים משמע דבזריק בעלמא בלא שום מעשה מהני לאביי וצ"ל דייחוד דדיבור בעלמ' לא מהני אלא א"כ נטלו ואמר זה יהי' למת ולספר:

שלטי גיבורים לברכות כג עמוד ב. ומז"ה חילוק בהזמנה בין קרקע למטלטלי שהקרקע אין בו הזינה בדבור שאם אמר קבר זה יהא למת אין בו הזמנה עד שיעשה בו מעשה לשם מת אבל מטלטלי יש בו הזמנה בדבור שאם אמר יהא בגד זה למת הרי זו הזמנה אפי' בדיבור בלבד.. ול"נ שאין חלוק בזה בין קרקע למטלטל אלא אף המטלטל אין בו הזמנה בדבור אלא ע"י מעשה...

30) שו"ע סימן מב ס"ג. סודר דאזמניה למיצר ביה תפילין לעולם וצר ביה תפילין חד זמנא אסור למיצר ביה זוזי: הגה ואם התנה עליו מתחלה בכל ענין שרי (ב"י בשם רבי ירוחם ומהרי"א) וקלף המעובד לשם תפילין אסור לכתוב עליו

דברי חול דהזמנה כי האי גוונא לגוף הקדושה מלתא היא (ר"ן ס"פ נגמר הדין) אזמניה ולא צר ביה או צר ביה ולא אזמניה שרי למיצר ביה זוזי:

מ"א שם. לעולם. ואם עשה כיס לשם תפילין אפי' צר ביה ע"ד לפנותו אסור, וה"ה אם היה כיס והוסיף בו איזה דבר לשם תפילין וצר ביה ע"ד לפנותו אסור עד שיטול מה שחידש ואם צר ביה חד זימנא אדעתא למיצר בו לעולם אפי' לא אזמני' אסור כ"ז למדתי מדברי הטי"ד סי' שס"ד ע"ש בב"י וכ"ה בב"י פ"ז דסנהדרין ובש"ג פ"ג דברכות לא כתב כן:

ט"ז שם. ואם התנה. משמע דסתמא אין היתר אלא במתנה בפ"י וא"כ לא יפה עושים הרבה בני אדם שמשתמשין בשק של תפילין כשהולכים בדרך מצניע' שם שאר דברים מה שצריך לו בדרך אלא דנראה ללמד זכות דאותן האנשים מסתמא הוי כמתנה בפ"י וראיה לזה ממ"ש רמ"א בסי' קנ"ד ס"ח שנהגו ליהנות בכמה הנאות מדברי קדוש' כו' כיון שנהגו כן וא"א להזהר לב ב"ד מתנ' עליהם מעיקרא כו' וה"ה נמי דמסתמא כשקונה שק חדש לתפילין דעתו להשתמש בו כדרך בני אדם בדרך וכן בההיא שכתב רמ"א כאן דקלף המעובד לשם תפילין אסור לכתוב עליו דברי חול כו' ואנו רואין בכל יום שהסופרים כותבין על קלפים שלהם כתובות וגיטין ושאר דברי רשות אלא ודאי דמסתמא כשהסופרים מתקנים אותן תחלה דעתם להשתמש הן לדבר קדוש' הן לדבר הרשות כיון שמנהגם בכך ומו"ח ז"ל כתב דאין כותבין גיטין בקלף המתוקן לס"ת אא"כ התנ' מעיקרא בשע' העיבוד לכתוב עליו גיטין כשיצטרך אבל כשלא התנ' מעיקרא איסור גמור לכתוב עליו גיטין עכ"ל ולפמ"ש ש"ד למעבד הכי וכ"מ מדברי רמ"א בא"ע סי' קכ"ד שכתב ולכתחל' יש לכתבו על קלף מתוקן לס"ת כו' עכ"ל ולא הוזכר שם שיתנ' על הקלף תחל' בשע' העיבוד אלא ודאי דא"צ כמ"ש:

שו"ע הרב שם ס"ו. יש אומרים שלא אמרו שהזמנה בלבדה אינה מועלת לאסור להשתמש בו חול אלא כשהזמינו להיות תשמישי קדושה כגון כיס של תפילין וכן רצועות של תפילין תשמישי קדושה הן ולא גוף הקדושה אבל אם הזמינו להיות גוף הקדושה כגון קלף המעובד לשם ספר תורה או תפילין ומזוזות אסור לכתוב עליו דברי חול אלא אם כן התנה עליו אבל מותר להורידו לקדושה קלה שהרי תפילין של ראש מותר לעשותה של יד אם הם חדשים אף על פי שהם גוף הקדושה וכן קלף המעובד לשם ספר תורה מותר לכתוב

עליו תפילין ומזוזות כמו שנתבאר בסימן ל"ב אף על פי שקדושת ספר תורה גדולה מקדושתן וגט לא נקרא דבר שבקדושה כלל ואסור לכתבו על קלף המעובד לשם ספר תורה אלא אם כן התנה ויש אומרים שאף בגוף הקדושה הזמנה אינה כלום עד שיעשה בו מעשה של גוף הקדושה כגון שיתחיל לכתוב על הקלף ספר תורה או תפילין ומזוזות וה"ה שאר כתבי הקודש אפילו על הנייר ואז אסור לכתוב עליו דברי חול אפילו התנה עליו בתחלה לפי שלדברי הכל אין תנאי מועיל בגוף הקדושה להשתמש בו חול כשהוא בקדושתו אבל לתשמישי קדושה מועיל תנאי לדברי הכל אפילו בעודן בקדושתן (רק שישתמש בהם שלא בשעת מצותן כגון עטרות של ספר תורה ליטול מהן ולהניחן בראש חתנים) כמו שיתבאר בסי' קנ"ד ובלבד שלא יהא תשמיש מגונה כמו שיתבאר בסי' קנ"א אבל תשמישי מצוה כגון ציצית שופר לולב נר חנוכה א"צ לתנאי כלל לדברי הכל שאפילו עשאן לשם כך בלי שום תנאי ונעשית בהם מצותן פעמים רבות מותר להשתמש בהם חול רק שלא ישתמש בהם בשעת מצותן כגון לקשור איזה דבר בחוטי ציצית התלויים בבגד כמו שנתבאר בסי' כ"א (ואצ"ל בתשמישי קדושה כגון לכרוך איזה דבר ברצועה הקבוע בתפילין שעליו שאפילו תנאי אינו מועיל בזה משום בזוי מצוה) ולענין הלכה יש להחמיר כסברא הא' אף על פי שהעיקר כסברא הב' ואעפ"כ נהגו עכשיו לכתוב גיטין וקמיעות על קלף המעובד לשם ספר תורה לפי שכיון שנהגו כן הרי זה כאלו התנה עליו מתחלה שהרי כשהסופרים מתקנים אותן מתקנים אותן על דעת להשתמש בו הן לדבר קדושה הן לדבר הרשות כיון שמנהגם בכך (וכן מה שנהגו הרבה בני אדם שמשתמשין בשק של תפילין כשהם בדרך הוא מטעם זה שכיון שנהגו כן הרי זה כאלו התנו עליו כשעשאוהו או כשקנאוהו שישתמשו בו בדרך כמנהגם):

ערוך השולחן. ויש להסתפק אם ההזמנה צריך להיות דווקא על ידי מעשה, והיינו שיתפור כיס לשם תפילין, אבל כשלקח כיס ואומר "הנני מזמינו לתפילין" – אינו מועיל אלא אם כן תיקן בו דבר. או דילמא די באמירה בעלמא. ומצאתי שיש מחלוקת הראשונים בזה: ריא"ז וזקינ' רבינו ישעיה הראשון, כמו שכתב השלטי גיבורים בפרק שלישי דברכות ברי"ף (דף יז ע"א אות ה'), וזה לשונו: מורי זקני הרב חולק בהזמנה בין קרקע למטלטלי, שהקרקע אין בו הזמנה בדיבור... אבל מטלטלי יש בו הזמנה בדיבור... וכן אם אמר על הסודר: "יהא סודר זה לתפילין" – הרי זה הזמנה אפילו בדיבור

נטלו ואמר זה יהיה לספר או למת עי"ש. ואין לדחוק
דהתוספות לא קאמר אלא למ"ד דהזמנה מילתא היא
משא"כ לדידן דבעינן ג"כ צר ביה מהני אפילו הזמנה
גרוע אבל פשטא דסוגיא לא משמע שם כן עי"ש בגמרא
ולאביי דאמר וכו'. וכן מדנקט הוסיף ביה דימוס וכו'
משמע דיחוד בעלמא לא מהני אפילו לרבא עי"ש
בתוספות ועכ"פ במחשבה בעלמא בודאי אין להחמיר.
ודע דמה שכתבנו דאין די ההזמנה במחשבה דוקא אם
לא צר ביה תיכף בעת ההזמנה רק לאח"ז ולא חשב אז
כלל רק הניח בו בסתמא ופנייה אח"כ אבל אם המחשבה
הזו היה בעת שצר ביה הרי צר ביה אדעתא דקביעותא
ואסור אפילו אם פנייה אח"כ דמחשיב כמו צר ביה
ואזמניה וכדלקמן. אח"כ מצאתי בעזה"י בחדושי רע"א
ביו"ד סי' שס"ד בשם חדושי הר"ן שסובר ג"כ כמו
שהערנו בתחלת דברינו דלפעמים אפילו הזמנה בדבור
לא מהניא ואעתיק מה שכתב שם [לענין מת וה"ה לענין
תפילין וכמו שכתב המ"א] דאם כשהניח התפילין באיזה
דבר הזמינו בפירוש שיהיה מיוחד לכך או שחשב כך
בלבו נאסר אפילו בלא מעשה אפילו אם פנייה אח"כ
להתפילין אבל אם ההזמנה היתה מקודם ולא הניח בו אז
התפילין ולאח"ז בלא הסכמה אחרת [דאי הסכים אח"כ
להניח בו רק אדעתא לפנותו ס"ל להר"ן דשרי בכל גווני
וכמו שנכתוב אח"כ בשמו] הניח בו התפילין תלוי בזה
אם ההזמנה שמקודם היה ע"י מעשה נאסר בהנחת
התפילין סתם שלאח"כ אע"ג דפנייה אח"כ להתפילין
אבל אם ההזמנה הוא רק בדבור לא נאסר כיון דההזמנה
היה שלא בשעת הנחת התפילין עכ"ד. והנה דין הראשון
שלו הוא פשוט ומוסכם כמעט מכל הפוסקים וכמו
שכתבנו מתחלה בעצמנו אך בדינו השני התעורר בזה
דבר חדש. אח"כ מצאתי גם בא"ר שהעתיק להלכה דברי
הש"ג בדבור בעלמא לא הוי הזמנה ופשוט דמה שכתב
המ"א דמדברי הש"ג לא משמע כן לא אהזמנה בדיבור
קאי. ע"כ צ"ע למעשה בהזמנה בדבור בלבד. ומ"מ נראה
דיודה הר"ן לדברי התוספות דאם נטלו ואמר זה יהיה
לתפילין דמהני דזה מחשיב כמו מעשה וכמו שהוכיחו
שם התוספות מהא דנתנתו לספר עי"ש:

אנציקלופדי' תלמודית ערך הזמנה (א). ראה בסוף.

בלבד. ואם קשר בו תפילין אפילו לפי שעה – אסור
לקשור בו מעותיו... ולי נראה שאין חילוק בזה בין
קרקע למטלטלי. אלא אף המטלטל אין בו הזמנה בדיבור
אלא על ידי מעשה... וכן סודר של תפילין אם עשה בו
שום תיקון לצורך תפילין – הרי זה הזמנה. ואם קשר בו
תפילין אפילו לפי שעה – הרי זה אסור. אבל הזמינו
בדיבור בלבד – אין זו הזמנה, ואם קשר בו תפילין לפי
שעה – מותר. ואם יחדו להניח בו תפילין עולמית, והניח
בו תפילין – אין לך הזמנה גדולה מזו... עד כאן לשונו.
ונמצא דאפילו לפי דעת ריא"ז מועיל דיבור אם יחדו
להניח בו תפילין עולמית. ולדבריו בהזמנה על ידי
מעשה, אף אם לא יחדו לעולמית – הוה הזמנה. ותמיה
גדולה היא: דאם לא הזמינו לעולמית, איזה הזמנה היא?
ורבינו הבית יוסף כתב מפורש דדווקא "לעולם", כמו
שכתבתי בסעיף ה. ודוחק לומר דכוונתו כשהזמנה
היתה בדיבור בלבד, דאם כן היה לו לפרש, ובוודאי
דבכל מין הזמנה קאמר. ומצד הסברא כן הוא, דבלא
"עולמית" הא הוי כתנאי בעלמא. וצריך לומר דריא"ז
סבירא ליה דתנאי לא מהני. וצריך עיון דבמנחות (לד ב)
לענין לשנות מתפילה של ראש לשל יד, דבאתני עליהו
מעיקרא – שרי, עיין שם. ואפשר דסבירא ליה דדווקא
לקדושה קלה מהני תנאי, אבל לא להוציא לחולין לגמרי.
וכל הפוסקים לא חילקו בזה. והנה רבותינו בעלי
התוספות בסנהדרין (מח א דיבור המתחיל "נתנו") כתבו
בדעת רבינו ישעיה הראשון דמהני הזמנה בדיבור אם
לקחו בידו והזמינו לשם זה. וזה לשונם שם: וצריך לומר
דייחוד דדיבור בעלמא לא מהני, אלא אם כן נטלו ואמר:
"זה יהיה למת ולספר". והא דנקיט האורג – לאו דווקא
אלא משום רבותא דרבא, דאפילו הכי שרי. עד כאן
לשונם. ולפי זה לדינא בוודאי קיימא לך כדעת רבותינו
בעלי התוספות.

משנה ברורה שם סק"י דאזמניה - אפילו בדבור בלבד
וכ"ש אם נטלו ואמר זה יהיה לתפילין דמהני. ועיין
בבה"ל מה שכתבתי בשם הר"ן:

בבה"ל שם ד"ה סודר דאזמניה וכו' - עיין במ"ב במה
שכ' אפילו בדבור בלבד והוא מהדה"ח שכתב כן אף
דבפמ"ג מסתפק אולי אפי' במחשבה בלבד מהניא לא
רציתי לסתום כן משום דבעיני יפלא למה העלימו
הפוסקים עיניהם מהתוס' בסנהדרין מ"ח ע"א ד"ה נתנו
דמסקי לבסוף דאפילו הזמנה בדיבור לא מהניא אא"כ

פוסקים כרבן שמעון בן גמליאל שצריך עיבוד לשמה¹⁰¹.

במנילה, שנחלקו בה ראשונים אם צריכה עיבוד לשמה כספר תורה, או שאינה הומה בזה לס' ת"י¹⁰², יש שתלו את הדבר במחלוקת הראשונים אם לרבא שהזמנה לאו מילתא הלכה כחכמים, שאין צריך עיבוד עור הבתים לשמה, ובס'ת בלבד דין מיוחד הוא¹⁰³, ולפי זה מנילה אינה צריכה עיבוד לשמה, ואם לרבא הלכה כרבן שמעון בן גמליאל שצריך עיבוד לשמה, אף עור המנילה צריך לשמה¹⁰⁴.

אף העושה כלי להדיוט אם מותר להשתמש בו לנבונה, במקדש, תלוי במחלוקת חכמים ורבן שמעון בן גמליאל: לחכמים מותר, ואין צריך לעשותו בתחילתו לשם נבונה, ולרבן שמעון בן גמליאל אסור¹⁰⁵. להלכה כתבו ראשונים שאסור¹⁰⁶. על כלי שרת שאינם קדושים אלא במשיחה או בחינוך עבודה, ע"ע כלי שרת.

ד. בדברים שבקדושה: האיסור ע"י הזמנה. במובן השני, היינו אם הזמנה לדבר של קדושה אוסרת להשתמש בו חול, שנו בברייתא: אמר לאומן עשה לי תיק של ספר או נרתיק של תפילין, עד שלא נשתמש בהם קודש מותר להשתמש בהם חול, נשתמש בהם קודש אסור להשתמש בהם חול¹⁰⁷. וכן העושה מטפחת או תיבה לספר, עד שלא נשתמש בהן נבונה רשאי להשתמש בהן הדיוט ומשנשתמש בהן נבונה אין רשאי להשתמש בהן הדיוט¹⁰⁸, וכן העושה כלי לנבונה¹⁰⁹. וכן אמר רב חסדא סודר שהזמינו לצור בו תפילין וצר בו תפילין, אסור לצור בו מעות, הזמינו ולא צר בו, או צר בו ולא הזמינו, מותר לצור בו מעות¹¹⁰. וכל אלה הדברים אמורים לרבא, שהזמנה לאו מילתא,

אבל לאביי שהזמנה מילתא, עשה תיק ונרתיק אסורים לחול אף קודם שנשתמש בהם קודש¹¹¹. וכן העושה כלי לנבונה הדבר תלוי במחלוקת חכמים ורבן שמעון בן גמליאל¹¹². וכן סודר שהזמינו לתפילין לאביי אף על פי שלא צר בו אסור, צר בו אם הזמינו אמור ואם לא הזמינו מותר¹¹³, ובין לאביי ובין לרבא צר בו בלבד כלי הזמנה אינו אוסר, שאינו אלא מקרה ולא יחוד¹¹⁴. ואפילו לראשונים הסוברים שתכריכי המת אסורים בהנאה בתשמיש בלבד כלי הזמנה¹¹⁵, הרי זה דוקא באיסורי הנאה, שלמדים ממשמשי עבודה וזה שנאסרים בעבודה כלי הזמנה, אבל דברים שאינם איסורי הנאה, כתיק של ספר וסודר של תפילין וכיוצא, אינם נאסרים בתשמיש בלבד כלי הזמנה, שאין למדים קל מחמור — היינו מעבודה וזה — להחמיר עליו¹¹⁶. הלכה כרב חסדא ורבא¹¹⁷. ואפילו עשה כים מחדש לשם תפילין, אינו אסור עד שיצור בו תפילין¹¹⁸. צר בו אפילו בסתם, לפי שעה, ולא חשב בפירוש שיהיה מיוחד לתפילין, כל שהזמינו מקודם, הרי זה אסור, שמצרפים ההזמנה הקודמת למעשה של עכשיו¹¹⁹. אם בשעה שצר בו התפילין היה דעתו שהתפילין יהיו בו לעולם, וזהו הזמנה ותשמיש ואסור¹²⁰, אם מפני שהזמנה בדיבור בלבד גם כן אוסרת¹²¹, או מפני שזה חשוב כהזמנה על ידי מעשה, אפילו אם במחשבה בלבד נתכוין בשעה שצר שיהיו שם לעולם¹²², ויש מן הראשונים סוברים שאף אם צר בו התפילין על דעת קביעות לעולם אינו אסור עד שתהיה הזמנה קודמת¹²³. הזמינו קודם לכן כלי מעשה, ואחר כך צר בו סתם ופינה אחרי כן התפילין משם, הדבר תלוי במחלוקת ראשונים אם הזמנה בדיבור היא הזמנה¹²⁴. הזמינו

יומא פ"ג ה"ו; רמב"ם בית הבחירה פ"א ה"ב. 110 סנהדרין שם א. 111 שם ב באמר לאומן כו' תנאי היא כו'. 112 ירוש' יומא שם במחלוקת כו' ע"ש בפ"מ וקה"ע וירידב"ו. 113 סנהדרין שם א. 114 רש"י שם. 115 ע"י לע"ל: באיסורי הנאה ד' הרמ"ה. 116 רמ"ה שם א ד"ה ומפרקינן וב ד"ה ת"ש אמר לאומן. 117 רמב"ם תפילין פ"ד ה"ט; טו"ש"ע מב ג. וכן ברמב"ם בית הבחירה פ"א ה"ב כלי נבונה עד שלא נשתמש בהם נבונה רשאי להשתמש בהם הדיוט, ועי' אבן האזל שם. 118 ברייתא בסנהדרין שם ב כים שעשאו כו' ובגמ' אימא עשאו והניחו כו'; שו"ע הרב שם ד ומ"ב ס"ק ט. 119 נמוק"י שם בשם רב אחא; שו"ע הרב שם ו"ב ס"ק יד. 120 נמוק"י סנהדרין שם; ראב"ה מנילה עמ' 319; מנ"א ס"ק ה; ואם צר בו חד זימנא כו'. 121 ע"י לע"ל: באיסורי הנאה, ד' הרמב"ם וטו"ש"ע יו"ד בנתן המת בקבר על דעת להיות בו עולמית. 122 ע"י לע"ל ד' ח"י הר"ן שם. ועי' באור הלכה להמ"ב מב ג. 123 רב אחא בנמוק"י סנהדרין שם בשם פורו הרב. 124 להרמב"ם במת גם כאן אסור ולת"ו מותר ולהתוס'

101 רב האי גאון בתנ"ה סו' סג ותלב ובאשכול שם, אע"פ שמפרש מחלוקת התנאים כרש"י שרבא כחכמים, עי' נחל אשכול שם אות כה והערות אלבק באשכול היצאתו עמ' 149; תשוה"ג חמדה גנוזה סו' קכג בין בקלף ובין ברצועות, ועי"ש סו' כג תשו' רב נטרונאי בחלכות פסוקות סו' סד; תשוה"ג שערי תשובה סו' קנג לרב שר שלום; העיטור תפילין ה"א וסובר שרבא כרשב"ג; תוס' גיטין שם וסנהדרין שם ומנחות שם, ואינם מחלקים בין עור בתים לקלף, לשיטתם שרבא כרשב"ג; סה"ת שם ואו"ז שם. 102 ע"י טו"ש"ע או"ח תרצא א, וע"ע מנלה. 103 ע"י לע"ל לשיטת או"ח ורמב"ם. 104 באור הנר"א סו' תרצא ס"ק ד וה' וע"ע הנ"ל. 105 ירושלמי יומא פ"ג ה"ו, והובא במלחמות לרמב"ן סוכה פ"א. 106 רמב"ם בית הבחירה פ"א ה"ב, ע"פ תוספתא מנילה פ"ב. ועי' אבן האזל שם וס' יריעות שלמה שם שהאריכו ליישב מתפילין שפסק שא"צ עיבוד לשמה. 107 סנהדרין מח ב. 108 תוספתא מנילה פ"ב וירושלמי שם פ"ג ה"א; רא"ש מנילה פ"ד סו' א וראב"ה מנילה עמ' 320. 109 תוספתא שם וירושלמי אנציקלופדיה תלמודית - ח יד הרב הרצוג עמוד מס 328 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

ולרבא שהזמנה לאו מילתא, עדיין טמאה¹³⁵.
להסוברים הזמנה בדיבור אינה הזמנה, נתנתה
לספר היינו שנמלתה ביד ואמרה יהיה לספר¹³⁶,
או שנתנתה לגוברים, שיצאה מרשותה, שהרי זה
כמעשה¹³⁷.

בנה בית לשם חילין והקדישו אחר כך לבית
הכנסת לא חלה עליו קדושת בית הכנסת — לאיסור
מכירתו והשבתו לצרכי חול¹³⁸ — עד שישתמשו
ביו¹³⁹, היינו עד שיתפלו בו¹⁴⁰, ואפילו בנו
לכתחילה לשם בית הכנסת, כך דינו¹⁴¹, שהזמנה
לחוד, בין בדיבור ובין במעשה, אינה הזמנה אם
לא השתמש בו אחר כך¹⁴². הקדישוהו לבית הכנסת
והתפלו בו אפילו אורחים לפי שעה, כיון שמוחד
לתפלה קדוש¹⁴³. הקדישו לפי שעה, מותר¹⁴⁴.
לבנים שהכינום לבית הכנסת, מותר למכרם ולמשכנם
לדברי הכל, אף לאביי הוכר הזמנה מילתא, שכיון
שעדיין אינם ראויים כמות שהם לשימוש קדושתו,
שמחוסרים עשייה לבנין הכותל, אינה הזמנה, וכמו
טוה לארג למת¹⁴⁵. ונסתפקו ראשונים בהקדישו
קרקע לבנות עליה בית הכנסת, אם להסובר הזמנה
מילתא הקדושה חלה מיד, כיון שאפשר להתפלו
על הקרקע כמות שהיא בלא הבנין, ודומה לאורג
בגד למת¹⁴⁶.

ישראל שהתנדב מנורה או נר לבית הכנסת,
שם לא נשתקע שם בעליו אסור לשנותו לדבר
הרשות¹⁴⁷, אין הדברים אמורים אלא כשכבר הדליקו
בהם בבית הכנסת, אבל כל שלא הדליקו מותר,
שהזמנה לאו מילתא¹⁴⁸.

קלף שעבדו לשם ספר תורה או תפילין, יש

במעשה, כגון שעשה הכים לשם תפילין, או שהיה
כים והוסיף בו איזה דבר לשם תפילין, וצר בו
אחר כך התפילין על דעת לפנותו, אף זה תלוי
במחלוקת הראשונים במת על דעת לפנותו¹²⁵, שיש
סוברים אסור להשתמש בו, עד שיטול — אם
הוסיף בו דבר — מה שחידש¹²⁶, ויש אומרים
מותר¹²⁷. הזמינו קודם לכן בדיבור, ואחר כך צר
בו תפילין על דעת לפנותו, לדברי הכל מותר
להשתמש בו¹²⁸.

ודוקא אם הזמינו להניח בו תפילין לעולם הרי זו
הזמנה, אפילו אם אחר כך הגיח בו אפילו פעם
אחת לפי שעה, אבל הזמינו לפי שעה אינה
הזמנה¹²⁹, אלא שבסודר כיון שסתם סודר אינו
מיוחד לתפילין, יש סוברים שצריך דוקא שיומינו
בפירוש לעולם, אבל בסתם אין אומרים שהזמנתו
היא לעולם¹³⁰, ויש סוברים שאף בסודר סתמו
כלעולם¹³¹.

קטן שהניח בו תפילין, אסור, אבל בדבר הנאסר
על ידי הזמנה לבד לא נאסר בהזמנת קטן, שהקטן
יש לו מעשה ואין לו מחשבה¹³². ואם הזמין אחד
לדבר של קדושה, ובא אחר והניח בו אינו נאסר,
שאין אדם אסור דבר שאינו שלו¹³³. נגב סודר
ועשה ממנו כים של תפילין, קנאו בשינוי מעשה,
ואוסר¹³⁴.

כיפה — צעיף — שהיא טמאה מדרס*,
ונתנתה אשה לספר תורה וכרכתה בה, מהורה
מן המדרס, שהרי יש באן הזמנה ותשמיש לספר
תורה ובטל שם מדרס ממנה, אבל נתנתה לבד ולא
כרכתה, לאביי שהזמנה מילתא, אף בזה מהורה,

למת כו. 134 מנ"א שם. וע"ע שנוי. 135 סנהדרין
פח א. ועי' הלשון ברמב"ם כלים פכ"ב ה"י, וע"ע
מדרס. 136 תוס' שם לשיטתם לעיל. 137 ח"י הר"ן
לשיטתו לעיל. 138 ע"ע בית הכנסת כרך ג.
139 ירושלמי מגילה פ"ג ה"א; רא"ש שם פ"ד ה"א
וראבי"ה שם ע"ב 320 ומרדכי שם סי' תתיט; טוש"ע
קננ ה. 140 ראבי"ה ומרדכי שם; טוש"ע שם.
141 מרדכי שם. טוש"ע שם. 142 מרדכי שם. וע"ע
הנ"ל ע"ב קצא. 143 ראבי"ה שם; מרדכי שם;
שו"ע שם. ועי' באור הגר"א ס"ק כח שב' כמו בתפילין,
וכלעיל מנסוק"י סנהדרין בצר לפי שעה שמצופים
ההזמנה הקדומה, ואינו ענין לעל מנת לפנותו שלדברי
הלל צריך מעשה דוקא. ונ' שלד' ח"י הר"ן לעיל שלעולם
צריך הזמנה כמעשה קודם אף כאו כו. 144 מרדכי
שם; שו"ע שם. ועי' לעיל בתפילין כו ביחודו לפי
שעה. 145 מגילה כו ב ורש"י. ועי' לעיל: באיסורי
הנאה. 146 מרדכי שם סי' תתכא בשם הר"ם.
147 עי' ערכין ו ב. וע"ע בית הכנסת ע"ב רה.
148 מרדכי מגילה שם וב"ב פ"א סי' תצב, והובא בב"י
יו"ד סי' רנט. ועי' ש"ד שם ס"ק י כ' שדוקא כשהישראל
המתנדב מסכים, וע"ע צדקה.

צריך עכ"פ נטילה ביר. 125 עי' לעיל, שם.
126 הרמב"ן שם; מג"א ס"ק ה. 127 ח"י הר"ן שם,
והביאו כאן בבאור הלכה להמ"ב. 128 שו"ע הרב
שם ד, ע"פ המג"א שם. וכן מוכח בד' הרמב"ן שבחי'
הר"ן סנהדרין שם במת שאע"פ שהוא סובר הזמנה בדיבור
היא הזמנה מ"פ בהניח בדעת לפנותו צריך הזמנה
במעשה, וכן מוכח מהוסיף דימום שנוטל מה שחידש
ומותר. 129 מרדכי מגילה סי' תתיט; טוש"ע ס"ב ג;
דאזמניה כו' לעולם; מג"א שם ס"ק ז. וכ"פ לשון
הרמב"ם תפילין פ"ד ה"ט: או שהניח בו ארעי ולא
הכינו כו'. ועי' ערוך השלחן ס"ב ו שב' בשם ריא"ז
בש"נ ברכות פ"ג שאם הזמינו ע"י מעשה אפילו אם
לא ייחדו לעולם ה"ז הזמנה ותמה עליו, אבל בש"ג
שם לא נתכוין כלל לזה אלא אם צר בו לפי שעה
צריך יחוד קודם ואם צר בו לעולם זוהי הזמנתו
וכרמב"ן ור"ן ונמוק"י לעיל. 130 אליה רבה ס"ק ב,
והביאו במ"ב ס"ק יב. 131 באור הגר"א ס"ק ה
להבנת המ"ב ובה"ל שם בדעתו שלא בא למעט אלא
כשהתנה בפירוש לפי שעה. 132 מג"א שם ס"ק ד ע"פ
חולין ינ א. וע"ע קטן. 133 מג"א שם, וע"ע דבר
שאינו שלו כרך ו ע"ב תרפ, ועי' לעיל באורג בגד
אנציקלופדיה תלמודית - ח יד הרב הרצוג עמוד מס 329 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

עבודה זרה שהזמנה לאו מילתא, ואינו למד מעולה ערופה, שהוא עצמו סובר שאינה נאסרת עד שעת ערופה¹⁹, ולא מירידתה לנחל איתן, מפני שהיא עצמה קדושה, ולכן למד ממשמשי ע"ז²⁰.

הזמנה בדיבור, בלי מעשה, נחלקו ראשונים אם אף בזה סובר אב"י שהזמנה אוסרת: יש סוברים שאורג בגד למת שאמרו, לאו דוקא כשעשה מעשה וארג, אלא אפילו נטל את הבגד וייחדו בדיבור בלבד למת, אב"י אוסר, ולא אמרו אורג, אלא להשמיענו שרבא מתיר אפילו בהזמנה שבאה על ידי מעשה, עד שישתמשו בו באיסור, אלא שמכל מקום צריך שבשעת הדיבור יטלנו ביד ויאמר זה יהיה למת, אבל יחוד בדיבור בלבד אינו מועיל אף לאב"י²¹, ויש מהראשונים שלא הזכירו אף שיטלנו ביד, אלא כתבו סתם שלאב"י אף הזמנה בדיבור לחוד בלי שום מעשה כלל אוסרת²². ויש חולקים וסוברים שלא אמר אב"י הזמנה מילתא אלא בהזמנה שיש בה מעשה, כמו אורג בגד למת, או ירידתה לנחל איתן של עולה ערופה, שיש בה מעשה כל שהוא, ולשון הזמנה כך מורה שהזמינו במעשה, או במקח שלקחו לשם כך, או כל שהוציא הדבר התוא המוזמן מרשותו ונתנו ברשות אחרת, כגון שגבו מעות לשם מת²³, וכיוצא בדבר שיש בו קצת מעשה, אלא שאם בשעת נתניו על המת אמר שיהיה מיוחד לכך, או אפילו לא אמר אלא חשב בלבו, הרי זה חשוב כהזמנה במעשה, אבל הזמנה בדיבור ולא נתן בו באותה שעה אין אותה הזמנה של דיבור עושה כלום²⁴.

הלכה כרבא, שאין הזמנה אוסרת, וכלים המוכנים לתכריכים לא נאסרו בהנאה, ואפילו האורג בגד למת אינו נאסר²⁵, עד שיגיע במטה הנקברת עמו²⁶, שהרי זה כאילו כרכוהו בו או כאילו נקבר עמו²⁷.

היו אביו ואמו מזרקים בו כלים — יותר מן הצורך, מפני חיבתו, ומחמת צערם מתכוונים לאסור את כל ממונם עליו²⁸ — אינם נאסרים לדברי הכל, שאין הזמנה אוסרת לאב"י אלא כשנתכוונו לצורך המת, אבל אלה עשו כן מחמת מרידותם ומתוך צערם, ואין זו הזמנה²⁹, שלא נמרו להזמינם³⁰, ואינם מתכוונים אלא לאבד את שלהם³¹. אבל אם נגעו במטה הנקברת עמו, אסורים³², מפני שמתחלפים בתכריכי המת³³, ויבואו לומר שתכריכי המת מותרים ולכן אסור מדרבנן³⁴. ודוקא כשזרקם מחמת מרידות לבו כדי שיהיו נקברים עמו ונגעו במטה הנקברת³⁵, אבל כל שאין דעתו לכך, אין נגיעת המטה אוסרת כלום³⁶, כגון המצע שמניחים על המת או הכר והכסת שנותנים תחת מראשותיו וכיוצא בהם, שלא נתנם על מנת לקברם עמו, לא נאסרו³⁷.

אין הזמנה אוסרת לאב"י אלא אם כן הדבר המוזמן ראוי כמות שהוא לתשמיש הדבר האיסור, אבל אם הוא מחוסר מעשה אחר אינה הזמנה, כגון שמוה פשתן לאורג בו בגד למת, אין המוה הזמנה, שמחוסר אריגה, וכן החוצב אבנים מן ההר לבנות בהן קבר, ועדיין לא בנה, אין האבנים אסורות³⁸.

אף על פי שהלכה שאין הזמנה אוסרת, אלא נתינה על המת, מכל מקום אף הנתינה לבד בלא הזמנה מתחילה לכך אינה אוסרת³⁹, לפי שצריך תשמיש ונס הזמנה, ואם לא הזמינו אנו אומרים דרך מקרה השתמש בו⁴⁰, ודוקא כשבעל הבגד הוא שנתן על המת אחר ההזמנה, אבל נתן אחר, לא נאסר, שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו⁴¹. ויש מן הראשונים חולקים וסוברים שלא אמרו תשמיש בלי הזמנה אינו אוסר באיסורי הנאה אלא במחובר לקרקע, כבנין של קבר⁴², אבל בתלוש, כגון תכריכי המת, אין התשמיש זקוק להזמנה, והתשמיש בלבד אוסר, שהרי משמשי המת למדים ממשמשי עבודה

30 ר"ח שם. 31 ש"ג סנהדרין שם בשם ריא"ו.
32 רשב"ג בברייתא סנהדרין שם; רמב"ם אבל שם הכ"ב; טוש"ע שם ג. ועי' ח"י הר"ן שם ולח"מ אבל שם שאע"פ שבגמ' אמרו כן לאב"י ה"ו אמת גם לרבא. 33 גמ' שם; רמב"ם שם. 34 רש"י שם. 35 רא"ש מו"ק פ"ג סי' עט; מאירי סנהדרין עמ' 203; טוש"ע שם ושר"ד ס"ק ה. 36 מאירי שם. 37 ש"ד שם. וע"ע מת. 38 גמ' שם ורש"י. 39 טוש"ע שםט א, כרב הסדא בגמ' שם טח א בתפילין, ועי' באר הגולה שם אות ג, ומפורש גם בקבר בגמ' שם ורש"י ד"ה לא צריכא, ועי' להלן. 40 רש"י ד"ה אומניה ומאירי שם. ועי' להלן. 41 רמב"ן בתוה"א ענין ההוצאה; נמוק"ו יכמות סו ב; טור שםט ושר"ד שם ס"ק ה. וע"ע דבר שאינו שלו כרד ו עמ' תרפ. 42 עי' להלן בבנה קבר לחי וקבר בו מת.

עבודה זרה. 19 ע"ע עגלה ערופה. 20 תוס' סנהדרין מז ב ד"ה מאי טעמא, ועי"ש בטהר"ם לובלין. 21 תוס' שם טח א ד"ה נתנתו. 22 ח"י הר"ן סנהדרין סו ב בשם רמב"ן. וכן משמע לד' השאלות לעיל שלמד אב"י הזמנה מילתא פקדש שנאסר בהזמנה, ובהקדש הרי עי' דיבור בלבד הל'. 23 עי' להלן. 24 הר"ן בחי' שם. ועי' מאירי שם עמ' 201 שכל' לפי ההלכה כרבא שיש דברים שהזמנה עם קצת מעשה אוסרת בהם כירידת ע"ע לנחל איתן, ויתכן שר"ל יש דברים היינו בנוף הקדושה, עי' לעיל לרבא שע"ע היא נוף קדושה, וכמו לאב"י צריך הזמנה בקצת מעשה כן לרבא בנוף הקדושה. 25 גמ' שם טח ב; רמב"ם אבל פו"ד הכ"א; טוש"ע יו"ד שםט א. 26 רמב"ם שם. 27 ח"י הר"ן סנהדרין מז סוע"ב בשם ה"ר דוד לרבא כשזרקו לא משום פירות. 28 רש"י. 29 סנהדרין שם ורש"י.

זרה⁴³, ובמשמשי ע"ז בתלוש העבודה לע"ז עצמה אוסרת הדבר מבלי הזמנה, והבית או אישרה המחזברים אין התשמיש לבד אוסר⁴⁴.

הבונה קבר למת, לאביי שהזמנה אוסרת, נאסר בהנאה מיד, ואינו מותר אלא אם כן בנאו לשם אדם חי לכשימות או סתם לכשיצטרך, ולרבא שאין ההזמנה אוסרת, אינו נאסר בהנאה עד שיהנו בו את המת⁴⁵. הלכה כרבא⁴⁶, ואינו אסור אלא אם כן בנה הקבר לאביו, והלך וקברו בקבר אחר, שמשום כבוד אביו לא יקבר בו עולמית⁴⁷. בנה קבר לשם חי — לכשימות⁴⁸ — וקבר שם מת ופינהו, הרי זה מותר בהנאה, שהרי זה כמשתמש בלא הזמנה, אבל אם הוסיף בו דימוס — נדבך של אבנים — לשם המת, אסור בהנאה אף אחר שפינה את המת משם, שיש כאן הזמנה וגם תשמיש⁴⁹, ואם מכיר את התוספת, חולצו והשאר מותר⁵⁰. נעשה לשם המת, אף על פי שפינהו, כיון שהוטל בו המת נאסר⁵¹. יש מן הראשונים סוברים שאם נתן את המת על דעת להיות בו עולמית, אסור אפילו לאחר שפינהו, אפילו לא בנאו לשמו ולא הוסיף בו דימוס לשמו, ורק אם נתנו בו על דעת לפנותו ולא הזמינו מתחילה במעשה מותר לאחר שפינהו, ואם בנאו לשם המת או הוסיף דימוס לשמו ונתנו בו אפילו על דעת לפנותו אסור לעולם⁵², שלדעתם הזמנה בדיבור בלבד הזמנה היא⁵³, וכל שהניח את המת סתם בלי תנאי, הרי יש שם הזמנת דיבור וגם תשמיש, ולא אמרו תשמיש בלי הזמנה במעשה, כהוספת דימוס, אינו אוסר, אלא כשהניחו את המת על תנאי לפנותו אחר כך⁵⁴. ויש חולקים וסוברים שאין הדברים אמורים אלא בהניח את המת שלא על דעת לפנותו, שאילו הניחו לפנותו,

אפילו בנאו לשם המת מותר, שתשמיש על תנאי אינו כלום, וההזמנה בלבד אפילו על ידי מעשה אינה אוסרת, אלא שבהניחו על דעת שיהיה בו עולמית צריך להנחה זו הזמנה, אם הזמנה על ידי מעשה שעשה קודם לכן, כבנאו לשמו או הוסיף בו דימוס, שהזמנה בדיבור בלבד לדעתם אינה הזמנה⁵⁵, או הזמנה בדיבור או במחשבה בשעת הנחת המת שיהיה מיוחד לכן, שגם זה חשוב כמעשה, שההנחה היא מן המעשה, אבל אם נתן את המת סתם, ובשעת הנחתו לא הזמינו, וקודם לכן לא בנאו לשמו ולא הוסיף בו דימוס, אפילו שהזמינו קודם לכן בדיבור, אין שם אלא תשמיש בלי הזמנה ומותר⁵⁶. להסוברים הזמנה בדיבור כשנשאלו ביד מועילה לאסור, לאביי שהזמנה אוסרת⁵⁷, אף כאן כשנשאלו והזמינו בדיבור ואחר כך הניחו, אסור⁵⁸.

ויש סוברים שאפילו הניחו על דעת קביעות צריך הזמנה קודמת⁵⁹. ויש מן הראשונים מחלקים בין קרקע למטלטלים, שבקרקע אין הזמנה בדיבור הזמנה, ואם אמר קבר זה יהא למת אין בו הזמנה עד שיעשה בו מעשה לשם מת — ויניח בו אחר כך המת — אבל במטלטלים יש הזמנה אף בדיבור, ואם אמר יהא בנד זה למת, הרי זו הזמנה, ואם הניח בו אחר כך המת אפילו לפי שעה הרי זה אסור⁶⁰.

ג. בדברים שבקדושה: הצורך בהזמנה. בשני מובנים דנו בהזמנה בדברים של קדושה: אם צריכים להתפיס את הקדושה בדבר על ידי הזמנה, קודם שישתמשו בו בקדושה, ואם ההזמנה אוסרת — כדרך שדנו באיסורי הנאה — להשתמש בו בדברים אחרים.

במובן הראשון נחלקו תנאים בעור של תפילין⁶¹, אם צריך עיבוד לשמן: חכמים סוברים עור בהמה

43 ע"ז לע"ז. 44 רמ"ה סנהדרין שם ד"ה ת"ש קבר, וע"ז אשרה כרד ב וע"ז עבודה זרה. וע"ז להלן: בדברים שבקדושה, שבדברים שאינם איסורי הנאה הרמ"ה מודה שאף בתלוש צריך הזמנה עם התשמיש. 45 סנהדרין שם קבר חדש כו' ורש"י ד"ה קבר וד"ה הוא הדיון. 46 רמב"ם אבל פ"ד הי"ד וכ"ס שם; טו"ש ע"ז שסד א. 47 גמ' שם; רמב"ם שם ה"ב; טו"ש ע"ז שם ז. וע"ז כבוד אב וע"ז קבר מתלוש ראשונים אם שום מת אסור לקבור בו או דוקא הבן אסור להיקבר בו. 48 רש"י. 49 גמ' שם ורש"י ד"ה לא צריכא; רמב"ם שם ה"מ. 50 גמ' שם; רמב"ם שם. 51 רמב"ם שם, וצ"ב שהרי זה כל שכן מהוסיף דימוס; טו"ש ע"ז שם, והם הוכירו תוספת הדימוס אחר זה. 52 תורת האדם לרמב"ן ענין הקבוצה; חי' הר"ן סנהדרין שם בשם הרמב"ן; נמוק"י סנהדרין שם בשם רב אחא בענין תפילין, וע"ז מנ"א סי' מב ס"ק ה"ב שם ס"ק יד; טו"ש ע"ז שסד א. וע"ז לה"מ אבל שם שנראה הדיון כמוכרח אלא שהרמב"ם לא ביאר, וע"ז

להלן: בדברים שבקדושה: האיסור ע"ז הזמנה, שגם בהזמנה לבהכ"נ ד' הטוש"ע שמועיל דיבור בלבד אם אח"כ התפלל בו סתם. 53 ע"ז לע"ז ד' הרמב"ן לאביו. 54 חי' הר"ן שם בשם הרמב"ן, וע"ז נמוק"י שם. 55 ע"ז לע"ז ד' הר"ן לאביו. 56 הר"ן שם בחי', והביאו בחי' רעק"א ליו"ד שם. וע"ז באור הלכה של המ"ב סי' מב ס"ג. 57 ע"ז לע"ז ד' התוס'. 58 ע"ז באור הלכה להמ"ב שם, ושם כ' שאף הר"ן יורה להתוס', ול"ט כו. 59 רב אחא בנמוק"י שם בשם מורו הרב בתפילין, ומד' הר"ן מבואר שאם ההנחה היתה על דעת קביעות ה"ז חשוב יחוד בשעת התשמיש ואסור. 60 ריא"ז כש"ג ברכות כג א בשם מו"ה, ורמז לו המג"א סי' מב סוס"ק ה, וע"ז ס' מלא הרועים ע' הזמנה שמסביר דעתו שסובר כתוס' לע"ז של דיבור צריך גם נטילה ביד, וזה אפשר רק במטלטלים, וע"ז בש"ג שהריא"ז חולק ע"ז וסובר שאף במטלטלים צריך הזמנה במעשה, אלא א"כ הניח בו המת עולמית שמועיל גם יהוד בדיבור. 61 ע"ז להלן אם בעור של הכתים

מצוה, ולאחר שעשו צרכי המת נשאר מותר, לדעת האומרים שצריך עיבוד לשמה, מפני שבגוף הקדושה לדברי הכל הזמנה מילתא¹⁴⁹. ויש סוברים שמותר, מפני שדעתם עיבוד לשמה לא מפני הזמנה צריך, אלא דין הוא בכתיבת ספר תורה מפני מצותו, אבל קלף זה אף הוא תשמישי קדושה, שאין קדושתו אלא מפני הכתב¹⁵⁰. ויש מהראשונים סוברים שאף לרבן שמעון בן נמליאל שמצריך עיבוד לשמה, וכן לרבא שמורה שעיבוד מועיל, ולא עוד אלא אף לאביי שהזמנה בכל מקום מילתא, מכל מקום קלף שעיבדו לשם ס"ת ותפילין מותר לשנותו לדבר חול, שתיקון הקלף והעיבוד אינם גורמים איסור אלא באים להכשירם לכתוב בו דבר קדושה, ואינו דומה לאורג למה ולכנס של תפילין ומפה שהותקנה לספר שאסורים, שאינם צריכים שום תיקון להיות כשר לקדושה¹⁵¹.

אף עור שעיבדו לשם הבתים של תפילין אסור לשנותו לחול¹⁵².

עור שעיבדו לרצועות של תפילין, יש מהראשונים סוברים שקודם שחיברו לקציצה יכול לשנותו לחול, ואחר שחיברו אסור לשנותו¹⁵³, ויש סוברים שרצועות אינן אלא תשמישי קדושה ומותר לשנותן¹⁵⁴.

אחרונים דנו בהזמנה בגוף הקדושה, להסוברים שהזמנה מועילה שם, אם יש לה היתר על ידי שאלה לחכם¹⁵⁵, כיון שהקדושה חלה על ידי דיבורו¹⁵⁶, או שאין שאלה מועילה, כיון שצריך גם איזה מעשה עם הדיבור¹⁵⁷. וכן יש שדנו אם יועיל פדיון, כיון שלמדים גוף הקדושה מעגלה ערופה, ובה מועיל פדיון¹⁵⁸, או שלא מצינו שנילחה תורה שיש פדיון אלא בקדושה ולא לאיסור שבא מחמת הזמנה¹⁵⁹.

ה. הזמנה במעות. גבו צדקה למה עני או למה

עור שעיבדו לשם הבתים של תפילין אסור לשנותו לחול¹⁵².

עור שעיבדו לרצועות של תפילין, יש מהראשונים סוברים שקודם שחיברו לקציצה יכול לשנותו לחול, ואחר שחיברו אסור לשנותו¹⁵³, ויש סוברים שרצועות אינן אלא תשמישי קדושה ומותר לשנותן¹⁵⁴.

אחרונים דנו בהזמנה בגוף הקדושה, להסוברים שהזמנה מועילה שם, אם יש לה היתר על ידי שאלה לחכם¹⁵⁵, כיון שהקדושה חלה על ידי דיבורו¹⁵⁶, או שאין שאלה מועילה, כיון שצריך גם איזה מעשה עם הדיבור¹⁵⁷. וכן יש שדנו אם יועיל פדיון, כיון שלמדים גוף הקדושה מעגלה ערופה, ובה מועיל פדיון¹⁵⁸, או שלא מצינו שנילחה תורה שיש פדיון אלא בקדושה ולא לאיסור שבא מחמת הזמנה¹⁵⁹.

ה. הזמנה במעות. גבו צדקה למה עני או למה

149 נמוקי סנהדרין שם; רמ"א בשו"ע מב ג. וכן ד' המאור סוכה פ"א ברצועות שחיברו, עי' להלן. 150 מהמעות סוכה פ"א, ועי' לעיל שיטתו במחלוקת ת"ק ורשב"ג. ועי' מג"א סי' מב ס"ק ו שהביאו ומצדד לפסוק כמותו, ועי' באור הלכה להמ"ב סו"ס מב שהעיקר כהנמוקי". 151 סה"ת סי' קצ. ועי' באור ר"מ בנט למרדכי הל' תפילין בדי סה"ת. 152 מג"א שם לרעה ישקלף אסור לשנותו, והחולקים על קלף כל שכן שיהלכו על בתים, ועי' לעיל: ברברים שבקדושה, שאף הסוברים קלף צריך עיבוד לשמה י"א שהבתים א"צ וגם בשו"ע לב לו פסק רק היכא דאפשר שצריך. 153 המאור סוכה פ"א, ועי' ח"י הר"ז סנהדרין שהקשה עליו, ועי' באור הרמ"ב למרדכי הל' ס"ת. 154 נמוקי סנהדרין שם. ועי' מ"ב ס"ק כא ובה"ל שם שבמקום הדחק יש להקל כי המאור יחיד הוא בזה. ועי' שו"ת צמה צדק הישן סי' פא ובשערי תשובה סי' מב ס"ק ה. 155 ע"ע שאלה. 156 קומץ למנחה של המנח"ח סי' שנו.

157 שו"ת חלקת יואב או"ח סי' ה. ולפ"ז צ"ב לשיטת הרמב"ן לעיל שגם בדיבור בלבד הוא הזמנה. 158 שו"ת הלפ"י שם. וע"ע עגלה ערופה אם מועיל בה פדיון. 159 אבן האזל בית הבחירה פ"א ה"ב. 160 ע"ע קבורה על מנהג הזילוף. 161 סנהדרין סח א בפ"י מחלוקת התנאים בשקלים פ"ב ס"ה לדעת אביי. 162 סנהדרין שם לרבא. ועי' רמב"ם פתוח עניים פ"ט ה"ח וטו"ש ע"י יו"ד שנו א שהלכה כת"מ, וע"ע צדקה. 163 עי' לעיל. 164 תוס' שם ד"ה מותר בת' ב. 165 הרמ"ה שם בת' ב, ויש שם ס"ס לא היילא במקום חיילא. 166 תי' א בתוס' שם; תי' א ברמ"ה שם בשם איכא דמוקמי. 167 רמ"ה שם. 168 רמב"ם תפלה פ"א הט"ו, ע"פ מגילה כו א גבו והותירו כו' אבל לא הותירו אסור; טו"ש ע"י או"ח קנ"ה. 169 וזו קו' הרמ"ד שהביא הב"ם שם. ועי' לעיל, בשם התוס' שמעות שראויות לקנות בהו כל דבר אינו כטווה לאריג אלא בהזמנה נמורה.

149 נמוקי סנהדרין שם; רמ"א בשו"ע מב ג. וכן ד' המאור סוכה פ"א ברצועות שחיברו, עי' להלן. 150 מהמעות סוכה פ"א, ועי' לעיל שיטתו במחלוקת ת"ק ורשב"ג. ועי' מג"א סי' מב ס"ק ו שהביאו ומצדד לפסוק כמותו, ועי' באור הלכה להמ"ב סו"ס מב שהעיקר כהנמוקי". 151 סה"ת סי' קצ. ועי' באור ר"מ בנט למרדכי הל' תפילין בדי סה"ת. 152 מג"א שם לרעה ישקלף אסור לשנותו, והחולקים על קלף כל שכן שיהלכו על בתים, ועי' לעיל: ברברים שבקדושה, שאף הסוברים קלף צריך עיבוד לשמה י"א שהבתים א"צ וגם בשו"ע לב לו פסק רק היכא דאפשר שצריך. 153 המאור סוכה פ"א, ועי' ח"י הר"ז סנהדרין שהקשה עליו, ועי' באור הרמ"ב למרדכי הל' ס"ת. 154 נמוקי סנהדרין שם. ועי' מ"ב ס"ק כא ובה"ל שם שבמקום הדחק יש להקל כי המאור יחיד הוא בזה. ועי' שו"ת צמה צדק הישן סי' פא ובשערי תשובה סי' מב ס"ק ה. 155 ע"ע שאלה. 156 קומץ למנחה של המנח"ח סי' שנו.